

มุมมองจริยธรรม วารสารจดหมายข่าวคนมหาดไทย

ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้¹

สวัสดีปีใหม่ 2551 ท่านผู้อ่านทุกท่าน ในรอบปีที่ผ่านมาถือได้ว่าเป็นปีแห่งการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้กับบุคลากรของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อสนองตอบนโยบายรัฐบาลอันเป็นวาระแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทย ด้วยการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมกันอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

เมื่อพูดถึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แล้วก็จะอยากจะเชิญชวนให้ทุกท่านได้อ่านหนังสือของสำนักงาน ก.พ. เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร” เขียนโดยศาสตราจารย์ ธานีทร กรีวิเชียร องคมนตรี ที่มีเนื้อหาสาระครบถ้วนสมบูรณ์ ตั้งแต่ความหมายและหัวใจของคำว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” วิกฤตการณ์ของสังคมไทย สาเหตุของวิกฤตการณ์ และการแก้ไขวิกฤตการณ์ด้วยมาตรการต่างๆ รวมทั้งบทสรุปตามรอยเบื้องพระยุคลบาท จึงขอสรุปรายละเอียดในส่วนของความหมาย และหัวใจของคุณธรรมและจริยธรรม ให้ได้รับทราบกันพอสังเขป ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ว่าเป็น “สภาพคุณงามความดี” และ “จริยธรรม” เป็น “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ” “ศีลธรรม” และ “กฏศีลธรรม”

เราจะเห็นว่า “คุณธรรม” เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 ก็ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

หัวใจของคุณธรรมและจริยธรรม คือ การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม (INTEGRITY)

สังคมไทยแต่โบราณกาล มักจะสั่งสอนลูกหลานว่า “ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน โตขึ้นจะได้เป็นใหญ่เป็นโต เป็นเจ้านายคน มีอำนาจวาสนา จะได้เป็นที่พึ่งของพ่อแม่” แต่ไม่ได้ปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมแต่อย่างใด ทำให้ทุกวันนี้สังคมไทยจึงเป็นสังคมแห่งการแก่งแย่งชิงดี ปรารถนาจะเป็นใหญ่เป็นโตโดยไม่เลือกวิธีการ ซึ่งแตกต่างจากชาวอังกฤษที่เขาสั่งสอนลูกหลานด้วยคติธรรมง่ายๆ 7 ประการ คือ

1. สัจจะ พุคความจริง (TRUTH)
2. ความซื่อสัตย์สุจริต (HONESTY)
3. ความระลึกในหน้าที่ (SENSE OF DUTY)
4. ความอดกลั้น (PATIENCE)
5. ความเป็นธรรม (FAIR PLAY)

6. ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (CONSIDERATION FOR OTHERS)

7. เมตตาธรรม (KINDNESS)

เมื่อบุคคลใดมีคตินิยมทั้ง 7 ประการครบถ้วน ก็ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มี “INTEGRITY” ซึ่งตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษให้ความหมายว่า “STRENGTH AND FIRMNESS OF CHARACTER”, “UNCOMPROMISING ADHERENCE TO A CODE OF MORAL VALUES” และ “MORAL UPRIGHTNESS” ซึ่งศาสตราจารย์ ชานินทร์ฯ ได้ให้ความหมายของ “INTEGRITY” ว่าเป็น **“การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม”**

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ สตีเฟน แอล คาร์เตอร์ แห่งมหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การที่บุคคลใดจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มี “INTEGRITY” นั้น บุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติครบถ้วน 3 ขั้นตอน คือ

1. พินิจพิเคราะห์แยกแยะว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือสิ่งใดเป็นสิ่งที่ผิดให้กระจ่างชัด (DISCERNING WHAT IS RIGHT AND WHAT IS WRONG).
2. ปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเชื่อว่าถูกต้องอย่างเคร่งครัด แม้จะทำให้ตนลำบากหรือเสียผลประโยชน์ก็ตาม (ACTING ON WHAT YOU HAVE DISCERNED, EVEN AT PERSONAL COST).
3. ประกาศให้ผู้อื่นได้ทราบโดยทั่วกันว่าตนได้ปฏิบัติไปเช่นนั้น โดยได้พินิจพิเคราะห์แยกแยะว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว (SAYING OPENLY THAT YOU ARE ACTING ON YOUR UNDERSTANDING OF RIGHT FROM WRONG).

ศาสตราจารย์ ชานินทร์ฯ เห็นว่าสังคมไทยควรนำแบบอย่างการอบรมเยาวชนของชาวอังกฤษ ในเรื่องคตินิยม 7 ประการมาใช้กับเยาวชนไทย และควรเพิ่มคตินิยมอีก 5 ประการ เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมไทย คือ

1. ความกตัญญูกตเวทิต (GRATITUDE)
2. ความสุภาพนุ่มนวล (POLITENESS)
3. ความเคารพต่อผู้มีอาวุโส (RESPECT FOR ELDER)
4. รักษาคำพูด (PROMISE)
5. จิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม (PUBLIC CONSCIENCE)

สำหรับคำถามที่ว่า การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม “INTEGRITY” นี้ แตกต่างกับคุณธรรมอื่นๆ เช่น “ความซื่อสัตย์สุจริต” (HONESTY) อย่างไร? ได้ยกตัวอย่างไว้ว่า ...หากท่านเป็นคนที่ตั้งใจทำงานปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ทุจริต คดโกง แต่หากรู้ว่าผู้ได้บังคับปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต แต่ท่านเพิกเฉย ทำเป็นไม่รู้เรื่องจะด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม อย่างนี้ถือว่าท่านยังซื่อสัตย์สุจริตอยู่ เพราะไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการคดโกง แต่ท่านไม่เป็นผู้ที่ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม เพราะท่านไม่เข้าไปป้องกันยับยั้งหรือต่อต้านการกระทำทุจริตดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ คำว่า “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม หรือที่เรียกว่า “INTEGRITY” ไม่มีผู้ใดหรือกฎหมายใดบังคับให้ต้องทำ แต่เขาสมัครใจทำเองเพราะสำนึกในความถูกต้องชอบธรรม ความรู้สึกที่จำต้องรักษาไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรี “INTEGRITY” จึงมีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวาง เป็นคุณธรรมที่ได้รวมเอาคำว่า “ความซื่อสัตย์สุจริต” (HONESTY) และคุณธรรมประการอื่นๆ ไว้ด้วยแล้ว

.....

¹ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ สรุปรียบเรียงจากหนังสือสำนักงาน ก.พ. เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร โดย ศาสตราจารย์ธานีินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี